

Галасюк С.С.

кандидат економічних наук, доцент

кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Одеський національний економічний університет,

м. Одеса, Україна

Дем'янчук К.Ф.

магістрант спеціальності «Туризм»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ПРОЦЕДУРА КАТЕГОРИЗАЦІЇ ГОТЕЛІВ В УКРАЇНІ:

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ УТОЧНЕННЯ

Категоризація (в деяких документах використовують термін «сертифікація», в інших – «класифікація») – це процес отримання суб'єктом готельного бізнесу документа, який підтверджує його відповідність вимогам щодо певної категорії (класу). Для проведення категоризації існують різноманітні системи, які діють на певних територіях, в окремих країнах або в межах певних асоціацій (об'єднань), мають формалізовані критерії (вимоги) та умови перевірки їх додержання, встановлюють ступінь обов'язковості та рівень відповідальності за виконання затверджених умов. Результатом категоризації є отримання сертифіката або іншого документа, який підтверджує приналежність готелю до певної категорії [1].

Узагальнення підходів до категоризації готелів залежно від моделі державного регулювання в сфері туризму, прийнятої в тій чи іншій країні, наведено у табл. 1.

В Україні категоризація готелів здійснюється відповідно до низки нормативно-правових документів, центральне місце серед яких належить: Закону України «Про туризм», Постанові Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)», національним стандартам України – ДСТУ 4268:2003, ДСТУ 4269:2003 та ДСТУ 4527:2006.

Підходи до категоризації готелів у світі

| Підходи | Різновиди підходів | Сфера застосування |
|---|-----------------------------|---|
| Залежно від організації-розробника стандартів у сфері готельного бізнесу | Офіційний | Розробка критеріїв, проведення процедури категоризації та контроль за її виконанням покладені на державні органи. Присвоєння категорій фіксується на офіційному рівні |
| | Професійний | Всі питання, пов'язані з розробкою стандартів по засобах розміщення та процедурою категоризації вирішуються недержавними об'єднаннями (асоціаціями, спілками) у сфері гостинності |
| Залежно від рівня державного регулювання, на якому відбувається категоризація засобів розміщення | Категоризація на макрорівні | Стандарти по засобах розміщення, процедура категоризації та контроль за її виконанням здійснюється центральним органом влади у сфері туризму |
| | Категоризація на мезорівні | Усі питання, пов'язані з категоризацією, вирішуються на регіональному рівні (місцевою владою) |
| | Категоризація на мікрорівні | Питання, пов'язані з категоризацією засобів розміщення, вирішуються на рівні окремих підприємств (або їх об'єднань, мереж, асоціацій) |
| Залежно від обов'язковості / необов'язковості проведення процедури категоризації засобів розміщення | Обов'язкова категоризація | Здійснюється в обов'язковому порядку державними органами влади у сфері туризму на підставі національних стандартів по засобах розміщення |
| | Добровільна категоризація | Проводжується за ініціативою власників готелів або державними органами на підставі національних стандартів та інших нормативно-правових документів, або асоціаціями професіоналів готельного бізнесу на підставі їх власних стандартів |
| Залежно від способу визначення категорії засобів розміщення | Кількісний спосіб | Визначається сума балів, яку отримує засіб розміщення за певну кількість обов'язкових критеріїв, необхідних для проходження процедури сертифікації на конкретну категорію |
| | Якісний спосіб | Враховуються: місце розташування готеля відповідно до його призначення; санітарний стан території, будівлі та номерного фонду; якість меблів, сантехніки та устаткування; рівень кваліфікації персоналу тощо. Однак при цьому способі застосовуються недостатньо конкретні оцінки, що заважає провести об'єктивну категоризацію |

* Складено на підставі [2; 3; 4; 5]

На наш погляд, у вищеперерахованих нормативних документах України існують окремі недоліки щодо провадження процедури категоризації готелів:

1. Терміни «класифікація» / «категоризація». В ДСТУ 4268:2003 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги» термін

«класифікація» впроваджено для розподілу засобів розміщення на два класи (колективні та індивідуальні). Це є доцільним і відповідає рекомендаціям Всесвітньої туристичної організації та нормам міжнародного законодавства.

Проте у ДСТУ 4269:2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів», в якому визначені норми для категорій готелів, цей термін є недоречним. Обґрунтувати цей висновок можна у такий спосіб:

- по-перше, готелі вже належать до певного класу – «колективні засоби розміщення»;
- по-друге, за результатом перевірки готелю встановлюють певну категорію, а не клас.

Тому *пропонуємо замінити в нормативно-правових документах термін «класифікація готелів» на «категоризація готелів»*. Це дозволить уникнути деяких протиріч, які існують у фаховій науковій літературі, коли процедура категоризації може мати назву «сертифікація», «атестація» або «класифікація». Звернемо увагу, що сертифікація найчастіше проводиться не для встановлення категорії готелю, а для перевірки будь-якого засобу розміщення на безпеку його життєдіяльності.

2. *Обов'язковість / добровільність проведення процедури визначення категорії.* У ст. 19 Закону України «Про туризм» зазначено, що «встановлення ...готелям та іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення... відповідної категорії здійснюється за заявою його власника». Проте готелям «забороняється надавати послуги з розміщення без наявності свідоцтва про встановлення відповідної категорії». Таким чином, у законі вже є протиріччя – з одного боку, власник може за своїм бажанням отримати категорію, з іншого боку – його до цього зобов'язують.

У Постанові Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення категорій готелям...» визначено, що категорії «встановлюються за результатами добровільної сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання) стосовно безпеки для життя і здоров'я людей, захисту їх майна та охорони довкілля відповідно до договору між органом із сертифікації та

власником ... і оцінювання відповідності готелів вимогам певної категорії». Таким чином, ця постанова уряду не вирішила проблем із категоризацією готелів, тому в нашій країні дуже мало закладів, які отримали певну кількість зірок. Зі скасуванням «Правил обов'язкової сертифікації послуг з розміщення» держава тепер не має дієвих функцій з контролю за процесом категоризації, не дивлячись на її «обов'язковість» відповідно до норм Закону України «Про туризм». Тому *пропонуємо впровадити в Україні добровільну процедуру категоризації*, обґрунтовуючи її доцільність у такий спосіб:

- по-перше, процедура категоризації, існуюча в нинішній час, дуже складна (передбачає наявність трьох комісій з категорювання – на безпеку, на оцінювання щодо отримання певної категорії, на прийняття остаточного рішення Департаментом туризму та курортів за результатами двох попередніх комісій з органів сертифікації), витратна та непрозора;

- по-друге, національний стандарт ДСТУ 4269:2003 встановлює вимоги тільки до категорій готелів («зірки»), а сутність категорій «рівні обслуговування», які мають отримувати всі інші засоби розміщення, не трактує жодний нормативно-правовий акт України;

- по-третє, вимоги ДСТУ 4269:2003 досить застарілі, тому цей стандарт має бути оновлений;

- по-четверте, світовий досвід свідчить, що загальносвітовою тенденцією є перехід процедури категоризації з офіційного на професійний рівень. Для цього в країні мають працювати потужні асоціації представників готельного бізнесу, які будуть впроваджувати власні стандарти, максимально наближені до міжнародного рівня.

Стосовно підходів до категоризації готелів в Україні, варто зазначити, що:

- в Україні зараз прийнятий *офіційний* підхід до проведення процедури категоризації на підставі національного стандарту ДСТУ 4269:2003 та інших нормативно-правових документів;

- процедура категоризації здійснюється на *макрорівні* державного регулювання, тобто центральним органом виконавчої влади у сфері туризму;
- категоризація готелів в Україні має *добровільний характер* та проводиться за ініціативою власників готелів. Проте в Законі України «Про туризм» зазначено, що всі готелі повинні отримати категорію, що входить у протиріччя зі встановленим порядком категоризації;
- щодо способу визначення категорії готелів, то в Україні він *якісний*, тому що на даний час ще немає кількісних параметрів, виражених у балах, що значно заважає правильності встановлення категорій.

Список використаних джерел:

1. Тімар І. В. Категоризація підприємств готельного бізнесу: вітчизняний та світовий досвід / І. В. Тімар // Управління розвитком. – 2016. – № 3 (185). – С. 71-77.
2. Галасюк С. С. Основні підходи до категоризації готелів в різних країнах світу / С. С. Галасюк // Бізнес та його розвиток в умовах ринкової економіки: проблеми та перспективи: Збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12-13.05.2017 р. – Одеса: Центр економічних досліджень та розвитку, 2017. – С. 36-40.
3. Білецька І. М. Національні особливості організації готельної справи у світовій індустрії гостинності / І. М. Білецька // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2015. – № 1.
4. Галасюк С. С. Досвід європейських країн у застосуванні стандартів «HotelstarsUnion» / С. С. Галасюк // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської наук.-практ.конф., 12.04.2018 р. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – С. 13-18.
5. Система категоризації готелів «HotelStars» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hotelstars.eu>.